

מדריך

הקמה וניהול ועדות קהילתיות

יחד ממשיכים
לבנות מדינה

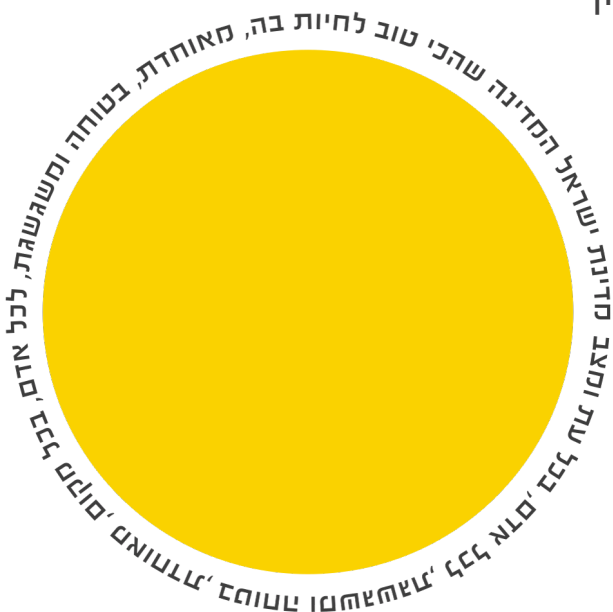
ברוכים הבאים לקהילות אור

אנו נמצאים בתקופה מאתגרת המציבה בפנינו שאלות מהותיות על החוסן האישי והלאומי שלנו, על הזהות והאחדות החברתית, על המנהיגות ועל איכות החיים של כולנו. במציאות זו, קהילות אור מציעה מודל של התחדשות חברתית המבוסס על עוצמתן של קהילות מקומיות.

אנו מאמינים שקהילות הן המפתח ליצירת חברה טובה יותר. כשאנשים מתחברים, חולקים חזון משותף ולוקחים אחריות על המרחב שלהם - נוצרת עוצמה אדירה של שינוי חברתי. קהילה חזקה היא הרבה יותר מאשר קבוצת אנשים החיים באותו מרחב גיאוגרפי - היא מארג חי של קשרים, תמיכה הדדית ועשייה משותפת.

החזון: יוצרים עתיד טוב יותר

מדינת ישראל, מדינה של חוסן ושגשוג, הבנויה מרשת קהילות המבוססות על ערכי אחווה, ערבות הדדית, יוזמה ותקווה. חברה אזרחית מלוכדת ופעילה המגשרת על פערים ומייצרת אמון דרך עשייה משותפת ומנהיגות הצומחת מהשטח ומהווה דוגמא לחיים משותפים המשפרים את איכות חיי התושבים.

הערכים החובילים אותנו

חיי היומיום של התושבים אינם מורכבים מתחומים מבודדים, אלא ממערכת אקולוגית שלמה שבה כל תחום משפיע ומושפע מהאחר. ראייה הוליסטית וקידום שמונת תחומי החיים בקהילה (תעסוקה, דיור, חינוך, בריאות, תחבורה, סביבה, תרבות וביטחון אישי) הם הבסיס לתפיסת בינוי הקהילה של תנועת אור. כאשר הקהילה פועלת לקדם את כל שמונת התחומים הללו יחד, היא יוצרת מעטפת עוטפת ומשגשגת המייצרת חוסן עירוני וחברתי אמיתי, ומעניקה מענה מקיף לצרכים הפיזיים, הכלכליים והחברתיים של התושבים בכל מעגלי החיים.

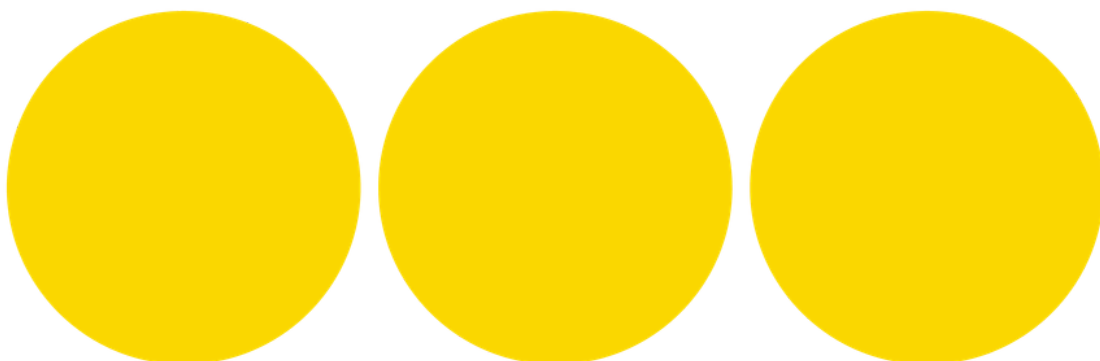
החיבור בין תפיסה רחבה זו לבין עבודת הוועדות הוא לב לבה של המתודולוגיה בשטח: התפיסה ההוליסטית מתורגמת למנגנון מעשי באמצעות הקמת ועדות נושאיות עצמאיות. מכיוון שהקהילה פועלת כמארג שלם, עבודת הוועדות אינה מסתפקת בפתרונות נקודתיים, אלא מתחלקת למוקדי עשייה קבועים הפועלים בסנכרון מלא. כך, כל ועדה מובילה את התחום שלה מתוך מודעות להשפעתו על שאר תחומי החיים בשכונה, ויוצרת יחד עם שאר הוועדות רשת קהילתית חזקה, אחראית ועמידה לאורך זמן.

חטרה

מטרת התהליך היא להקים תשתית של מנהיגות נושאת בקהילה באמצעות הקמת שלוש ועדות פעילות לפחות (שתי ועדות בתחומי חיים שעלו מסקר צורכי התושבים ועדת ביטחון אחת). הוועדות מהוות מנגנון קבוע לשיתוף ציבור, יוזמה, קבלת החלטות והובלת עשייה קהילתית, בהתאם למתודולוגיית קהילות אור ותפיסת תנועת אור המקדמת אחריות משותפת ומנהיגות תושבים.

הגדרת ועדה פעילה:

- לפחות 4 חברים (יו"ר + 3-5 חברי ועדה).
- מפגש קבוע לפחות אחת לחודש.
- פרוטוקול מסודר לכל מפגש.
- תוכנית עבודה מאושרת.
- עדיפות משמעותית להקמת הוועדה מתוך כנס השכונה, אולם גם ועדה שהתארגנה באופן עצמאי, פועלת באופן סדור ומוכרת על ידי הקהילה והרשות, תיחשב כוועדה.

שלבי ההקמה

שלבי העבודה: איך מקימים וועדות קהילתיות מאפס?

שלבים בהקמת וועדות קהילתיות:

1. מיפוי צרכי ומשאבי השכונה - צעד מקדים.
2. תכנון וביצוע כנס השכונה - צעד מקדים.
3. הרחבת הגיוס לוועדות.
4. ניהול מפגש וועדה - אחת לחודש - ובניית תוכנית עבודה.
5. נהלי וועדה ושגרות עבודה.

חיפוי צרכי ומשאבי השכונה

מטרת החיפוי היא לספק תמונת מצב מדויקת ומבוססת נתונים על צורכי השכונה ונכסיה, וחשיבותו בהקשר של הוועדות היא בכך שהוא מהווה את הבסיס המקצועי שעליו מתבססים בחירת תחומי החיים הנכונים, קביעת יעדי העבודה וגיוס הפעילים הנכונים לכל ועדה.

שלב המיפוי השכונתי מהווה את הבסיס הקריטי לכל תהליך בניית הקהילה, ומטרתו לייצר תמונת מצב רחבה, מדויקת ומבוססת נתונים של הרשות, השכונה והקהילה. התהליך מתחיל בפגישת התנעה מול הרשות ואיסוף מידע מוקדם, ממשיך בהגדרת גבולות השכונה (1,500–4,000 תושבים), וכולל מיפוי דמוגרפי, סיור פיזי בשטח לאיתור מבנים, מוסדות ומוקדי חיכוך, וכן אישור של מנהל המחוז. לאחר מכן, מתבצע מיפוי צרכים וחוזקות מעמיק באמצעות הפצת שאלונים דיגיטליים ומודפסים בקרב התושבים, שילוב ערוצי תקשורת שונים והנעת מדגמי מענה. התהליך נחתם בעמידה בנקודות בקרה (כגון השגת 30% מענה לשאלון וזיהוי אתגרים ונכסים), תיעוד הממצאים ואישור סופי המאפשר מעבר לשלב הבא של עשייה קהילתית מותאמת לצרכי השטח.

קישור למדריך המלא למיפוי קהילתי:

<https://canva.link/xxxa6ov75ylwurp>

קישור לשאלון הצרכים של קהילות אור:

<https://negevgalil.vp4.me/CommunityOR-survey>

תכנון וביצוע כנס שכונה

כל עבודת ועדות ראויה להתחיל בקיומו של כנס שכונה - אירוע מכונן שבו מוצגים מחצאי המיפוי הקהילתי ומתקיימים שולחנות עגולים המשמשים בסיס לחלוקה לוועדות הנושאות. מטרת היעד של הכנס היא לרכז לפחות 50 תושבים משותפים, כאשר תוצריו המרכזיים כוללים בחירה מושכלת של ארבעת תחומי החיים המרכזיים שהשכונה בוחרת לקדם ולהוביל.

מטרת כנס השכונה היא להפוך את תושבי השכונה מ"לקוחות" המקבלים שירותים מהרשות ל"בעלי הבית" ולשכנים שותפים.

התהליך מתחיל בהכנות מקדימות הכוללות הקמת צוות מוביל, פרסום נרחב, ביצוע סקר שכונתי ובחירת מרחב ניטרלי ונגיש.

מבנה הכנס עצמו בנוי מרצף אופרטיבי: החל מקבלת פנים חמה ומחברת המייצרת שייכות, דרך פתיחה מעוררת השראה המעבירה את הפוקוס מתלונות ("קיטורים") ליוזמות אופרטיביות, ועד לעבודה מרכזית בשולחנות עגולים סביב שמונת תחומי החיים.

בשולחנות אלו התושבים ממפים את נכסי השכונה, מגדירים אתגרים, ומתכננים פרויקטים אופרטיביים בשיטת SMART הכוללים בחירת יו"ר, חלוקת משימות וקביעת מועד למפגש הוועדה הבא.

הכנס נחתם בהצגת התוצרים הציבורית ובצילום קבוצתי חגיגי, כאשר יום המחרת מתמקד בשימור המומנטום דרך הידוק הקשר עם הרשות המקומית, מעקב אחר התנעת הוועדות, ובניית גאנט עבודה שכונתי המבטיח קיומה של קהילה חזקה, מעורבת ומובילה.

למדריך מלא לכנס שכונה:

צפו בקישור: <https://canva.link/nf8s9spdzn6ux9d>

הרחבת הגיוס לוועדות

מטרת שלב זה היא לפתוח את שערי הוועדות לתושבים נוספים שלא השתתפו בכנס או שגילו עניין מאוחר יותר, להגדיל את ההון האנושי והמגוון בתוך כל ועדה, ולאפשר לכוחות חדשים להצטרף לעשייה הקהילתית לקראת קיום מפגשי ההתנעה ותחילת העבודה השוטפת.

הרחבת מעגל הפעילים וקול קורא לוועדות: שבוע עד שבועיים לאחר סיום כנס השכונה, מפרסמים "קול קורא" לכלל תושבי השכונה במטרה להרחיב את מעגל הפעילים ולצרף חברים נוספים לוועדות שהוקמו. במסגרת תהליך הגיוס והקליטה של המתנדבים החדשים, כל ועדה מעדכנת את חבריה המצטרפים על מועד המפגש הראשון שלה – אשר נקבע מראש במטרה להתניע את תוכניות העבודה האופרטיביות ולצאת לדרך בהקדם האפשרי.

הצעה לקול קורא:

מצטרפים ומובילים שינוי בשכונה!

שכנים יקרים, לאחר כנס השכונה המרגש שבו יצאנו לדרך משותפת והגדרנו את פני השכונה שלנו מחדש, הגיע הזמן לעבור מדיבורים למעשים! אנחנו פותחים את שערי הוועדות השכונתיות וקוראים לכם – הכוחות המניעים בשטח – להצטרף אלינו, לקחת בעלות על המרחב ולעשות שינוי אמיתי.

הוועדות שנבחרו להוביל את העשייה השנה הן:

1. ועדת ביטחון ושכונה בטוחה
2. ועדת חינוך וקהילה
3. ועדת תרבות, פנאי וגיבוש קהילתי
4. ועדת סביבה, נראות וקיימות
- 5.

זה הזמן שלנו להשפיע בתחום שקרוב ללבנו, לתרום מהכישורים שלנו ולהיות חלק מרשת חברתית חזקה ותומכת.

מתי נפגשים?

- תאריך מפגש ההתנעה: [הכנס כאן תאריך, למשל: יום שלישי, 25.10.2026]
- שעה: [הכנס כאן שעה, למשל: 20:00]
- מיקום: [הכנס כאן מיקום, למשל: מועדון השכונה / מתנ"ס מקומי]

רוצים לקחת חלק? סרקו את הברקוד או לחצו על הקישור להצטרפות לוועדה המועדפת עליכם: [\[הכנס כאן קישור להרשמה\]](#)

מחכים לכם! צוות פעילי קהילת אור שכונת [הכניסו כאן את שם השכונה].

ניהול מפגש וועדה - אחת לחודש ובניית תוכנית עבודה

מטרת הפגישה: לייצר היכרות, אמון, צוות עבודה שיוכל לתכנן יעדים ומשימות ברורות על מנת לקדם את תחומי החיים שנבחרו בכנס בתחומי השכונה. להלן מבנה מפגש מומלץ:

שלב	שאלות מנחות	מה עושים?
היכרות וגיבוש	מה יעזור לנו לעצור רגע, ליהנות ולהכיר אחד את השני?	יוצרים רגע חברתי ולא פורמלי שמחזק את הקשר בין חברי הוועדה.
חיבור למשמעות וצרכי השכונה	איזה שינוי אנחנו מבקשים ליצור? למה אנחנו פה? איזה צרכים עלו בכנס השכונה ודורשים טיפול?	מזכירים למה אנחנו כאן ומבליטים את ההשפעה של העשייה- תמונת הניצחון. מציגים את תוצאות כנס השכונה.
סיכום החודש\העשייה	מה עשינו? מה התקדם? מה קרה בקהילה?	מסתכלים יחד על מה שקרה מאז המפגש הקודם
אתגרים ולמידה	מה היה מאתגר? מה למדנו? מה נעשה אחרת בפעם הבאה?	נותנים מקום למה שלא עבד, בלי האשמות, עם למידה לעתיד.
תוכנית עבודה ומשימות	מה עושים? מי מוביל? עם מי? עד מתי? מה צריך כדי שזה יקרה?	מתרגמים את הרצון והצרכים לפעולות ברורות ומדידות.
החל מהפגישה השניה- בחינת אתגרים	מה לא עבד?	בוחנים אתגרים ודרכי פעולה חלופיות
חוגגים הצלחות	מה עשינו טוב? למי מגיעה מילה טובה	חוגגים גם הצלחות קטנות ונותנים אנרגיה להמשך הדרך
פרוטוקול	מסכמים - מה המשימות והאחריות של כל אחד	שימור המידע לפגישה הבאה ולדיווח לקהילה

תוכנית עבודה לדוגמה

חודש	מיקוד	פעולות מרכזיות	תוצר מדיד	אחראי
ינואר	מכירים וממפים	מיפוי מוקדי סיכון בשכונה, נקודות חשוכות, אזורים בעייתיים וצרכים של תושבים	1 מפת ביטחון שכונתית	
פברואר	בונים צוות	גיוס תושבים נוספים, חלוקת תפקידים וחיבור לגורמי הביטחון ברשות	צוות פעיל + בעלי תפקידים (לפחות 5)	
מרץ	קשר בין שכנים	יצירת רשת שכנים: מי גר ליד מי, מי זמין לסייע ומי זקוק לעזרה	רשת שכונתית פעילה (לפחות 50% מהתושבים)	
אפריל	מוכנות לחירום	בדיקת מוכנות השכונה: מרחבים מוגנים, ארון ציוד לחירום, נקודת התכנסות, אנשי קשר, ציוד ודרכי תקשורת	הכנת ארון ציוד לחירום + נקודת התכנסות + תמונת מוכנות + פערים	
מאי	תקשורת	יצירת מנגנון תקשורת מוסכם לוועדה ולתושבים	נוהל תקשורת ברור	
יוני	פעולה בשטח	טיפול במפגע ביטחוני/בטיחותי אחד שעלה במיפוי, בשיתוף הרשות	מפגע אחד לפחות שטופל	
יולי	תרגול	תרגיל קהילתי קצר: תרחיש חירום ותגובה משותפת	תרגול + למידה	
אוגוסט	נוכחות קהילתית	פעילות קיץ להגברת נוכחות, היכרות ותשומת לב במרחב הציבורי	פעילות קהילתית אחת לפחות בהשתתפות 20 אחוז מהשכונה	
ספטמבר	חיזוק שותפויות	מפגש עם משטרה/ביטחון/רשות והצפת צרכים מהשטח	שותפויות פעילות - לפחות 2	
אוקטובר	למידה ושיפור	בחינת אירועים שהתרחשו, מה עבד ומה לא, ועדכון המענה	תוכנית משופרת	
נובמבר	יוזמה קהילתית	בחירת יוזמה אחת שהוועדה מובילה בעקבות צורך שזוהה	יוזמה בביצוע	
דצמבר	סיכום וחגיגה	מדידת עשייה, חגיגת הצלחות, הפקת לקחים ותכנון השנה הבאה	סיכום שנתי + תוכנית לשנה הבאה	

נהלי וועדה ושגרות עבודה

מטרת בניית נהלי עבודה ושגרות עבודה לוועדה הקהילתית היא ליצור דרך פעולה ברורה, פשוטה ועקבית, שמאפשרת לוועדה לפעול לאורך זמן ולא רק סביב אירועים נקודתיים. השגרות מסייעות לחברי הוועדה לדעת מה עושים, מתי ואיך, מחזקות את האחריות והמחויבות של חברי הוועדה, מאפשרות מעקב אחר התקדמות ומייצרות רציפות, למידה והתפתחות של העשייה הקהילתית. להלן כמה נושאים שכדאי להגדיר יחד בפגישת הוועדה הראשונה:

1. שגרת מפגשים

- מפגש קבוע לפחות אחת לחודש.
- יום ושעה קבועים ככל האפשר.
- משך מפגש מוגדר, למשל 60-90 דקות.
- מי אחראי לזימון ולתזכורת.

2. תפקידים ואחריות

- יו"ר/מוביל/ת הוועדה
- אחראי/ת תיעוד ופרסום

3. קבלת החלטות

- כיצד החלטות מתקבלות בוועדה.
- מה דורש הסכמה של כלל חברי הוועדה או הקהילה.
- מה ניתן להחליט על ידי מוביל/ת הוועדה.
- מה דורש אישור של הרשות או גורם מקצועי?

4. כללי שיח בוועדה

- מדברים בכבוד – גם כשלא מסכימים.
- מקשיבים עד הסוף – לא קוטעים ולא משתלטים על השיח.
- מדברים על הנושא, לא על האדם – ביקורת על רעיון היא לגיטימית; ביקורת אישית לא.
- נותנים מקום לקולות שונים – גם לדעה שאינה דעת הרוב.
- מדברים בשם עצמנו – "אני חושב/ת..." ולא "כולם חושבים..."
- שומרים על מיקוד – חוזרים למטרה המשותפת של הוועדה.
- מחפשים פתרון ולא אשמים – השאלה היא "מה אפשר לעשות מכאן?"

לקבלת מידע נוסף ועדכונים שוטפים:

אתר תנועת אור

קהילתי- הפלטפורמה הלאומית ליזמות שכונתית

בקרוב- הרשמו לניוזלטר שלנו וקבלו עדכונים מכל מה שחם וקורה בעולם הקהילות

בנוסף: צוות קהילות אור בשבילכם בכל שאלה, התלבטות או רעיון

לחצו כאן
ליצירת קשר

